

PERHEARKEA TUOTTAVIA TUNTEITA PYYDYSTÄMÄSSÄ

Pasi Huttunen, *YTM, Itä-Suomen yliopisto*

Eerola, Petteri & Pirskanen, Henna (toim.): *Perhe ja tunteet*. Gaudeamus, Printon Trükikoda, Tallinna. 2018, 390s.

Helposti analyysia pakeneviin ja usein epämääräisiin ja ristiriitaisiin tunteisiin perheen ja kodin piirissä pureudutaan perinpohjaisesti Petteri Eerolan ja Henna Pirskasen toimittamassa teoksessa *Perhe ja tunteet*, joskin varsin hillityissä rajoissa. Kirja toimii perustutkimuksen pakettina lähes käsikirjamaiseen tapaan.

Kirjan neljässä temaattisessa osassa käsitellään ensin tunteita lasten arjessa ja perheissä. Toisessa osassa taas keskitytään tunteisiin sukulaisuuden ja sukupolvisuhteiden näkökulmasta. Kolmas osio tarttuu kipeisiin tunteisiin, ja neljännessä osassa tarkastellaan tunteita suhteessa kulttuurisesti vakiintuneisiin käsityksiin sukupuolesta.

Artikkeleissa vältetään määrätietoisesti kahliutumista heteronormatiivisuuteen tai jähmeisiin käsityksiin ydinperheestä. Kirjan toimitustyö on jämäkkää ja luvut tasaisen yhdenmukaisia asultaan. Selvitykset siitä, kuinka tutkimukset on tehty, on erotettu omiksi laatikoikseen artikkelien loppuun. Ratkaisu parantaa luettavuutta.

Lasten perhearjen tunteisiin pureutuva osa alkaa Hannele Forsbergin artikkelilla *Lasten tunteet, perhesuhteet ja*

koti, jossa asiaa lähestytään tunteiden maantieteen tulokulmasta. Forsberg hahmottelee kodin tuntua ja toteaa, että monikotisuus voi olla rikkaus. Kimmo Jokinen ja Jana Mikats toteavat, että perhesiteitä pitävät yhä enemmän koossa myönteiset tunnesiteet, ja pakottavat normit menettävät merkitystään. Tätä myös problematisoidaan ja muistutetaan rakenteiden sekä normien vaikuttavan. Äiti yhdistetään edelleen isää enemmän arkisiin askareisiin ja arkiseen yhdessäoloon siinä, missä isän kanssa irtaannutaan kodista ja arjesta. Vanhemmilla näyttää olevan edelleen sukupuolen mukaan eriytynyt tapa olla yhdessä lapsensa kanssa. Marianne Notko ja Eija Sevón tutkivat lapsiperheiden konflikteja emotionaalisen turvallisuuden ja tunnetyön käsitteiden avulla. Perheen valtasuhteet ovat moninaisia ja tutkijat peräänkuuluttavat lasten aseman laajempaa ymmärtämistä konfliktitilanteissa. Johanna Terävä ja Marja Leena Böök pohtivat ruuhkavuotia elävien perheiden arjen tunteita. Tunnepuhetta perheissä tutkijoiden mukaan riittää ja myös miehet puhuvat tunteistaan – joskin heidän tunnesanavarastonsa on usein kapeampi.

Hoivan, vallan ja velvollisuuden kysymykset rodullistettujen perhesuhteissa ovat kohteena Marja Peltolan artikkelissa. Tunteet määrittävät sosiaalisia eroja ja rajoja. “Tavallisuus” näyttäytyy rodullistetuilla usein sekä selviytymisstrategiana että aitona, elettyinä arkena. Hanna Ojala ja Ilkka Pietilä piirtävät artikkelissaan aikuisten isien ja poikien suhteista esiin normatiivisuuksia ja tunnesääntöjä tilanteissa, joissa sukupolvijärjestys asettuu neuvoteltavaksi uudelleen. Ritva Nätkin puolestaan

jatkaa hiukan eri näkökulmasta pohtimaan isovanhempien huolta. Anna-Maija Castrénin lojaaliuteen pureutuva artikkeli nivoo kokoon kysymyksiä sukupuolisuhteista. Hän esittää lojaaliuden hyvin tunnistettavasti arjessa näkymättömänä, mutta silti vaikuttavana eri vuorovaikutuksen tasoille kerrostuneena tunteena.

Varpu Alasuutari osoittaa artikkelissaan, että suremisen käytännöt ovat varsin heteronormatiivisia. Queer-perheissä tämä aiheuttaa hankaluutta. Kahdessa seuraavassa artikkelissa Rosi Enroos ja Tarja Hiltunen tarkastelevat yhteiskuntapoliittisten interventioiden kohteeksi joutuneiden tunteita. Ensimmäinen vankien ja jälkimmäinen huostaan otettujen lasten äitien tapauksessa. Vankien perhesuhteet ovat monimutkaisia eivätkä istu ydinperheen kaavaan, mutta niitä peilataan silti vasten mielikuvaa ihanperheestä. Eräs paradoksi on, että vankilassa on aikaa reflektoida, mutta monen kokemus on, että puhuminen ei kuulu vankilaympäristöön. Haastattelin itsekin teokseen *Isän kirja - kasvu vanhemmuuteen* (2017) vankilakierteessä ollutta kuuden lapsen isää ja artikkeli tukee havaintojani. Kuten Enroosin artikkelissakin tulee ilmi, sosialliset perhesuhteet ovat moninaisia. Vankila ja rikokset tuovat säröjä perhe-elämään, mutta haastateltavien puheesta kuuluu niin artikkelissa kuin *Isän* kirjassa halu elää ”tavallista” perhe-elämää. Niin vankien kuin huostaan otettujen lasten äitien kohdalla tutkimusta tarvitaan lisää, jotta kokemusta ymmärtämällä saadaan kehitettyä parempia palveluja.

Ira A. Virtanen pohtii tunteista viestimistä miesten keskinäisissä ystävyys-suhteissa. Kulttuurinen malli tunnistetaan ja omaa toimintaa peilataan

sitä vasten. Puhe kääntyy usein siihen, kuinka oma toiminta - tunteista puhuminen miesporukassa - on epätyypillistä. Kiehtova ja lisätutkimusta kaipaava havainto on, että musta huumori toimii usein supportiivisena viestintänä.

Kirjan kiinnostavimpiin kuuluva artikkeli on Tiina Sihdon, Annukka Lahden, Heidi Elmgrenin ja Raisa Jurvan avaus naisvalituksesta tasa-arvokysymyksenä. Naisvalituksella tarkoitetaan samaa kuin populaarissa kielenkäytössä nalkutuksella. Se on vaikeasti sanallistettavaa tyytymättömyyttä, jota ei usein tunnusteta tasa-arvokysymykseksi. Erilaiset yhteiskunnalliset polkuriippuvuudet johtavat tilanteisiin, joissa normien puristuksessa tullaan ”ydinperheellistetyksi” samaan tapaan kuin etnisyyden perusteella joudutaan rodullistetuksi. Silloin tilanne ei ratkea sillä, että toinen osapuoli pyrkii ennaltaehkäisemään naisvalituksen toimimalla tietyllä tavalla, vaan tilanne vaatii syvempää pohdintaa arjen rakentumisesta.

Tunteet ovat siitä pirullisia, että ne pakenevat tarkkaa ja täsmällistä analyysia. Kirjassa puhutaan tunteista, mutta selkeää eroa ei tehdä esimerkiksi emotion tai affektin käsitteisiin. Tunteisiin päästään tutkimuksessa käsiksi tarkastelemalla tilanteita, joissa ne nousevat pintaan. Ne eivät ole selväpiirteisiä eivätkä yksiselitteisiä, mutta niiden rooli todellisuuden tuottamisessa on selvä. Voidaan puhua orastavista tuntemuksista ja aistimuksista, jotka vaikuttavat luonteenomaiselta sille, mitä kulloinkin tapahtuu (Jokinen & Venäläinen 2015, 10). Kuten Eerola ja Pirskanen toteavat, tunteissa on sekä henkilökohtainen, sosiaalinen että kulttuurinen ulottuvuus,

ja lisäksi tunneprosessien ja tiedollisten prosessien limittyminen tekee mahdolltomaksi selkeän kahtiajaon tunteisiin ja järkeen.

Puutteena kirjassa voi pitää sitä, että vaikka queerin ja rodullistetun kokemuksen analyysi tuo kirjaan intersektionaalista ymmärrystä, puuttuu perheen ja tunteiden analyysi suhteessa luokkaan. Elämisen sosio-ekonomisten puitteiden lisäksi se normittaa myös tunteita ja niiden reflektointia, eikä tätä ehkä riittävästi huomioida teoksessa. Artikkeleissa kuvataan paljon tilanteita, joissa voisi Beverley Skeggsiä (2014, 30) lainaten väittää, että niissä tehdään luokkaa erilaisissa kirjaamisen, arvottamisen, vaihdon ja näkökulmien valinnan prosesseissa.

Panos tutkimuksen kentälle on silti arvokas. Kuten Eerola ja Pirskanen itse kuvaavat, kirja tekee perhesuhteiden tunteita ja niiden sosiaalisia, kulttuurisia ja henkilökohtaisia kietoutumisia yhteiskunnallisesti näkyväksi. Perhe ja tunteet antanee hyvän ja tukevan pohjan tällaisten tutkimusprosessien jatkamiseen.

KIRJALLISUUS

- Jokinen, Eeva & Venäläinen, Juhana & Vähämäki, Jussi (2015) Johdatus prekaarien affektien tutkimukseen. Teoksessa Eeva Jokinen & Juhana Venäläinen (toim.) Prekarisaatio ja affekti. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskus, 7-30.
- Huttunen, Pasi (2017) Joskus vielä kaikki lapset samaan kuvaan. Teoksessa Pasi Huttunen, Topi Linjama & Janne Riiheläinen (toim.) Isän kirja – kasvu vanhemmuuteen. Joensuu: Kirjokansi, 49-52.
- Skeggs, Beverley (2014) Elävä luokka. Tampere: Vastapaino.

SROI-ARVIOINTIMENETELMÄÄ PITKIN JA POIKIN

Juha Klemelä, *VTM, tohtorikoulutettava, Turun yliopisto*

Then, Volker & Schober, Christian & Rauscher, Olivia & Kehl, Konstantin: *Social Return on Investment Analysis – Measuring the Impact of Social Investment*. Palgrave, Macmillan, London. 2017, 406s.

Saksalaiselta kielialueelta, englanniksi käännettynä, tulee kirja *Social Return on Investment Analysis – Measuring the Impact of Social Investment*. Teoksessa käsitellään Social Return on Investment -arviointimenetelmää (SROI). Kirja on tuhti — se on pituudeltaan liki 400-sivuinen. Niinpä sen puitteissa ehditäänkin käsittelemään suuri joukko oleellisia SROI-menetelmään liittyviä teemoja. Se antaa uutta oppia, täydentää aukkoja tiedoissa ja herättää kysymyksiä. Kirja ei ole SROI-opas. Sen luettuakaan ei osaa tehdä SROI-analyysia. Kirja on täydentävä ja laajentava valikoima ohjeita, huomioita ja huomautuksia lukijalle, joka on jo käytännössä tai SROI-raportteja lukien tutustunut SROI:n tekemiseen ja tuntee sen tekniset vaiheet.

Social Return on Investment Analysis lähtee ensimmäisessä luvussa liikkeelle sijoittamalla SROI-menetelmän sosiaaliseen ja organisaationaaliseen kontekstiin. SROI-analyysin kulku esitetään erittäin lyhyesti kolmen sivun mittaisena. Pidempi ja perusteellisempi esitys olisi ilman muuta ollut tarpeen. Kirjan toisessa luvussa

käsitellään organisaatioiden mahdollisia motiiveja SROI-analyysin tekemiseen. Lisäksi opetetaan, että SROI sopii periaatteessa kolmenlaiseen evaluaatioon: prospektiiviseen eli eteenpäin katsovaan, formatiiviseen eli interventiota sen kestäessä tarkastelemaan, sekä summatiiviseen eli tuloksia tarkastelemaan. Formattiivisen evaluaation tarpeellisuutta kirjassa epäillään, ja kirjoittajat toteavat, että he eivät ole koskaan törmänneet suoritettuun formatiiviseen SROI-arviointiin. Itse ajattelin niin, että formatiivinen SROI-evaluaatiokin on mahdollinen, jos SROI:n liittyy toimintatutkimukselliseen prosessin tarkasteluun, ja jos tutkimuksen aikajänne on tarpeeksi pitkä.

Kirjan kolmannessa luvussa käydään läpi SROI-menetelmään liittyvää yhteiskunnallis-poliittista kontekstia. Tämä anti on erittäin mielenkiintoista, sillä sitä on aiemmin ollut niukasti saatavilla. Neljännessä luvussa lähdetään käsittelemään vaikuttavuustutkimuksen ja SROI:n erityisesti kaanoniin kuuluvia käsitteitä ja välineitä. Tällaisia ovat muiden muassa sidosryhmät (stakeholders), vaikuttavuusmalli (impact model), vaikutusketju (impact chain), muutoksen teoria (theory of change), tuotokset (outputs), tulokset (outcomes), ja niin edelleen. Näihin ei sisälly mitään sinällään uutta.

Viides, täyteen pakattu ja sekavasti kirjoitettu luku yrittää ilmeisesti rakentaa käsitystä siitä, millainen on yleistetty vaikuttavuuden malli. Siinä onnistuminen voi olla *haasteellista*, jos kirjoittaa seuraavanlaisia virkkeitä: “Social yields are more multidimensional than can be expressed in terms of money, and what is more: even where it is possible to convert a yield, or measure an impact, in money

(generally with the aid of a slew of assumptions, many of which are full of preconditions—see especially Chap. 8 on monetisation), it is particularly interesting to understand the causal foundations of monetary effects, which in some cases are especially striking to depict.” “Striking”, todellakin! Kirja on neljän tekijän (Then, Schober, Rauscher ja Kehl) yhteistyön tulos. Oletaisin, että kirjoitusvastuita on jaettu luvuittain, sillä osa luvuista etenee selkeästi ja osa ei niinkään. Sekä tekstin juonenkuljetuksen selkeydessä että yksittäisten virkkeiden rakenteissa on ongelmia.

Onneksi viidennestä luvusta päästään kuudenteen ja seitsemänteen, joissa käsitellään sosiaalitieteellisten datan keruun ja analyysin menetelmien käyttöä vaikutusten esiin nostamisessa ja todentamisessa. Luvut keskittyvät kvantitatiivisiin keinoihin. Kahdeksas luku johdattaa SROI:n “kovaan” (joidenkin mielestä varmaan “pimeään”) ytimeen: rahallistamiseen. Esitellään niin kustannusperusteista (cost-based), preferenssi-perusteista (preference based) kuin muihinkin perusteisiin pohjaavaa arvottamista. Tämä luku on hyvin kattava. Se on myöskin erityisen mielenkiintoinen siksi, että rahallistamisen metodologiaa on ainakin aiemmin lukemassani SROI-kirjallisuudessa esitelty kovin ohuesti.

Yhdeksännessä luvussa tarkastellaan, miten organisaatio voi hyödyntää SROI-tuloksia. Erikoiseksi tämän luvun tekee se, että tärkeäksi SROI:n käyttötarkoitukseksi on mainittu strateginen työ sekä vaikuttavuusevidenssiin pohjaava valvonta ja toiminnan kehittäminen. Aiemmin kirjassa teiltä formatiivinen SROI-evaluaatio voisi hyvin toimia samaan tapaan, mut-

ta yhteyttä ei nähdä eikä kirjoiteta auki. Teoksen lukuja ei ole integroitu kovin hyvin yhteen. Kirjan kymmenennessä luvussa on esitelty neljä empiiristä ja todellista SROI-analyysitapausta. Luvussa 11 tarkastellaan vielä SROI-menetelmää sen kohteena olevan organisaation näkökulmasta, ja luvussa 12, sivun 383 kohdalla, päästään viimein yhteenvetoon.

Kirjoittajat ovat nimenneet teokselle neljä tavoitetta tai tehtävää. Ensinnäkin, kirja on tarkoitettu käytännön SROI-tekijöille (practitioners) syventävän tiedon lähteeksi. Toiseksi, kirja pyrkii olemaan puheenvuoro akateemiseen diskurssiin yhteiskunnallisten vaikutusten mittaamisesta. Kolmanneksi, kirjan tarkoitus on toimia konsulteille johdatuksena käsiteltävänä olevaan vaikutusten arviointimenetelmään. Lisäksi, ja neljäntenä, kirja pyrkii olemaan hakuteos tai käsikirja (reference book). Ensimmäisessä ja jossain määrin myös toisessa tavoitteessaan kirja onnistuu, kolmannessa ja neljännessä ei. Kirja ei ole hyvä johdatus SROI-menetelmään, koska SROI:n tekemisen prosessia ei missään vaiheessa selitetä perin pohjin. Kirja ei myöskään toimi haku-teoksena, koska asiat hajaantuvat useille eri sivuille ja kohtiin, eikä niiden esittely ole kovin didaktista. Kaikkea oleellista ei ole edes mukana: hakusanasto ei tunne herkkyyksianalyysia (sensitivity analysis) ja termiä attribution käytetään kahdessa eri merkityksessä (s. 107 ”what share of the impacts was caused by another organisation or other persons» ja s. 259 «the question over what period of time certain impacts remain in force»).

Koko kirjan läpäisee vahva, lähes *skientistinen* henki. Pohjimmiltaan SROI nähdään sosiaalitieteeseen pohjaavana

keinona määritellä vaikuttavuus hypoteettis-deduktiivisen menettelyn uskottavuudella. «Kevyemmän SROI:n» mahdollisuus toki mainitaan, mutta mittareihin, rahallistamiseen saatikka mahdollisten tapahtumaketjujen vertailtavuuteen liittyvästä epävarmuudesta ei suuremmalti puhuta. SROI esitellään myös professionaalisen menetelmänä. Menetelmän käyttöä ruohonjuuritasoilla ja organisaatioissa ilman ulkopuolista tutkijaa tai konsulttia ei nähdä oikein mahdollisena. Tämä on selvästi sitä henkeä vastaan, missä esimerkiksi Social Value International on SROI-menetelmää esitellyt vuoden 2012 «klassisessa» oppaassaan *A Guide to Social Return On Investment* (Nicholls ym. 2012).

Puutteistaan huolimatta *Social Return on Investment Analysis* -kirja on tärkeä lisä kasvavaan SROI-kirjallisuuteen ja erityisen merkittävä siksi, että se tuo yhteen aiemmin hajallaan ollutta tietoa ja vielä SROI-kokeneiden kirjoittajien toimesta. Lisäksi se tuo uutta näkökulmaa anglo-amerikkalaiseen kirjallisuuteen: esitetty «mannereurooppalainen SROI» ei ole yhtä pragmaattista vaan pyrkii suurempaan täsmällisyyteen ja hallittavuuteen. Teos sekä vastaa kysymyksiin että herättää niitä.

En selviytynyt *Social Return on Investment Analysis* -teoksesta kertalukemalla — se piti käydä läpi kahteen kertaan. Tähän oli kolme syytä: suuri asian määrä, muutama muita heikommin jäsenneily osuus ja ajoittain kankea ilmaisutapa. Muodolliset puutteet eivät hillinneet kiinnostusta. Kirja muistutti taas siitä, kuinka iso ja mielenkiintoinen tehtävä rajankäynti ja sillanrakennus taloudellisen ja sosiaalisen välillä on. Luulenpa lukevani teoksen

kolmannenkin kerran — koronaviruskaranteenissa ollessa on aikaa.

KIRJALLISUUS

Nicholls, Jeremy & Lawlor, Eilis & Neitzert, Eva & Goodspeed, Tim (2012) *A Guide to Social Return on Investment*. 2nd ed. The SROI Network. <http://www.socialvalueuk.org/app/uploads/2016/03/The%20Guide%20to%20Social%20Return%20on%20Investment%202015.pdf> Luettu 24.4.2020.

POLIITTISEN TALOUDEN NÄKÖKULMA SOSIAALIPOLITIikkaan – KOHTI UUTTA SOSIAALIPOLITIikkAMALLIA?

Ari Nieminen, *VTI*, lehtori, *Diakoniammattikorkeakoulu*

Greener, Ian: *Social policy after the financial crisis. A Progressive response*. Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK, Northampton, MA, USA. 2018, 217 s.

On olemassa useita teoksia, jotka enemmän tai vähemmän tutkimukseen perustuen kertovat siitä, mikä sosiaali- ja yhteiskuntapolitiikassa on mennyt viime vuosikymmeninä pieleen ja mitä asialle olisi syytä tehdä. Englantilaisen Strathclyden yliopiston sosiaalipolitiikan professorin Ian Greenerin teos kuuluu tähän sarjaan.

Greener on aikaisemmin keskittynyt lähinnä terveyspolitiikkaan, mutta *Social policy after the financial crisis* lähestyy sosiaalipolitiikkaa laajasta politiikan ja talouden

kehityksen ja sääntelyn näkökulmasta. Kirjan erityinen ansio on, että sen tarina perustuu systemaattiselle tavalle tarkastella viime vuosikymmenten poliittisen talouden ja sosiaalipolitiikan kehitystä. Kirjassa on useita samaa systematiikkaa noudattavia taulukoita, joiden avulla sen argumentaatiota viedään eteenpäin. Kirjassa esitetään yksityiskohtaisempia analyyseja, joissa siinä esitettyä viitekehystä sovelletaan terveys- ja koulutuspolitiikkaan sekä sosiaalietuuksiin. Keskityn kuitenkin tässä kirja-arviossa kirjan systemaattiseen viitekehukseen yleisellä tasolla.

Bob Jessopin mukaan viime vuosikymmeninä on tehty muutoksia neljällä politiikan alueella ja nämä muutokset ovat muuttaneet talouden, työmarkkinoiden ja sosiaalipolitiikan toimintatapoja: Talouspolitiikassa on siirrytty schumpertilaiseen kilpailutalouteen. Sosiaalipolitiikassa talouden ensisijaisuutta ja työtekoa korostavaan ”workfareen”. Poliittis-taloudellisessa järjestelmässä ylikansalliset tasot ja voimat, etenkin globaalit finanssitoimijat, ovat vallanneet alaa. Poliittis-taloudellisen hallinnan mallissa julkinen sektori on antanut tilaa yksityisille yrityksille ja kolmannelle sektorille. Tällainen näkemys sosioekonomisesta kehityksestä on muodostunut lähes standardiesitykseksi viime vuosina.

Greenerin viitekehys on kuitenkin toisenlainen. Siinäkin tapahtunut kehitys käsitteellistetään neljän elementin kautta. Hänen mukaansa talouspolitiikassa suuret yritykset ja niiden intressit, eikä suinkaan vapaa kilpailu, on saanut ylliotteen. Sosiaalipolitiikkaa kehystää näkemys, joka painottaa yksityistä kulutusta ja pitää sosiaalikuluja liian korkeina. On kuitenkin ristiriitaista väittää, että sosiaalipolitiikkaan

ei enää ole varaa, kun ihmiset ja kansantaloudet ovat keskimäärin vauraampia kuin koskaan aiemmin. Poliittis-taloudellisesta järjestelmästä on tullut monitasoista: globaali, kansallinen ja paikallinen hallinta sekoittuvat toisiinsa. Kansallisvaltio on kuitenkin yhä tehokkain poliittis-taloudellisen hallinnan taso, johon eri toimijat turvautuvat viimeistään silloin, kun asiat menevät pahasti pieleen. Esimerkin tästä tarjoaa vuoden 2008 finanssikriisin valtiollinen hoitaminen. Poliittisen hallinnan mallissa oligarkkiset eliittien verkostot ovat vahvistuneet. Tämä tulee näkyviin esimerkiksi siinä, miten usein taloudellisen ja poliittisen eliitin jäsenet siirtyvät jouhevasti julkiselta sektorilta yksityiselle ja toisin päin.

Greenerin mukaan tapahtunut kehitys ei ole palvellut väestön suurten osien intressejä. Jos asia on näin, tarvitaan selityksiä sille, miksi demokratioissa on noudatettu edellä kuvattua politiikkalinjaa. Näitä selityksiä Greener pyrkii antamaan kehittämänsä päätöksenteon viitekehyksen avulla (behavioural elements in decision making). Ensimmäkin politiikkalinjojen kehystäminen (framing) tai kontekstualisointi vaikuttaa tehtäviin päätöksiin. Toiseksi ”hyvinvoinnin paradoksi” sanoo, että olemme usein huonoja tekemään päätöksiä, mutta hyvinvointimme riippuu osin siitä, että voimme vaikuttaa todella omaan elämäämme. Kolmanneksi useat niistä päätöksistä, joita teemme ovat vaikeita, ja väärät päätökset voivat aiheuttaa vakavia seurauksia. Neljänneksi emme aina tiedä, mitä haluamme. Miten tämä viitekehys sitten selittää politiikkaa, joka näyttää olevan ristiriidassa hyvin monien kansalaisten ja äänestäjien intressien kanssa?

Ensimmäkin suuryritysten valtaa selittää se, että ne tarjoavat suuren osan niistä palveluista ja tavaroista, joita kulutamme. Ne ovat myös merkittäviä työllistäjiä ja maksavat veroja. Lisäksi suuryritykset tarjoavat standardisoituja tuotteita ja ottavat sen kautta itselleen osan niistä valinnoista, joita meidän on tehtävä. Suuryritysten valtaa selittää siis ihmisten elämän käytäntöjen ja valintojen riippuvaisuus niistä. Toiseksi, sosiaalipolitiikan rajoittamista vaurauden oloissa selittää se tapa, jolla sosiaalipolitiikkaa on kehystetty viime vuosina. Sosiaalipolitiikka on kehystetty tai kontekstualisoitu kustannuksena, yksityistä taloutta syrjäyttävänä, ihmisiä laiskistavana, väärinkäyttöksiin alttiina järjestelmänä. Ihmisiä on myös lisääntyvässä määrin määritelty kuluttajiksi eikä kansalaisiksi. Sosiaalipoliittisia toimia on myös käsitteellistetty lyhytnäköisten etujen ja intressien näkökulmasta, ei pitkäjänteisenä rakennepolitiikkana. Kolmanneksi poliittis-taloudellisen hallinnan tasojen kohdalla globalisaatio on kehystetty välttämättömäksi pahaksi, jolle ei voi mitään, jos haluamme kuitenkin nauttia globaalien markkinoiden ja tuotannon hedelmistä. Tästä näkökulmasta globalisaatio esiintyy markkinoiden luonnonvoimana, joka ratkaisee omalla painollaan monet niistä vaikeista päätöksistä, joita joutuisimme muuten tekemään kansalaisina. Neljänneksi poliittisen hallinnan oligarkkisen luonteen vahvistumista selittää se, että Englannissa ja Yhdysvalloissa, kuten monissa muissakin maissa, oikeistohallitukset ovat aktiivisesti pyrkineet heikentämään ammattiyhdistysliikkeitä. Globaaleja pääomaliikkeitä pidetään taloudellista kehitystä edistävinä. Poliittisen ja taloudellisen eliitin verkostot ja näiden keskinäinen vaihtuvuus tukevat oligarkkista hallinnan muotoa ja politiikan tekemisen tapaa.

Kirjan lopuksi Greener esittää parannusehdotuksensa nykytilanteelle. Talouspolitiikassa tulisi luoda sosiaalisten tavoitteiden kannalta mielekkäät säännöt yritysten toiminnalle. Sosiaalipolitiikassa tulisi siirtyä relationaaliseen sosiaalipolitiikkaan, joka lähtee ihmisten välisistä riippuvaisuuksista sen sijaan, että korostettaisiin yksilöitä ja heidän itsenäistä pärjäämistään. Poliittis-taloudellisessa järjestelmässä meidän tulisi ymmärtää monitasoinen (globaali, kansallinen, paikallinen) vastuumme siitä, että jätämme maailman tuleville sukupolville säällisessä kunnossa. Poliittisen hallinnan mallissa Greener luonnollisesti kannattaa voimakkaampaa demokraattista kontrollia eliitien verkostojen sijasta.

Parannusehdotuksen yksityiskohtia ovat ajatukset siitä, että paremman ja rationaalisemman, väestön suuren enemmistön etuja paremmin palvelevan politiikan, tulisi perustua ihmisten kasvattamiseen kansalaisuuteen eikä kuluttajiksi, politiikan parempaan perustamiseen tutkittuun tietoon sekä poliittisen päätöksenteon rytmin muuttamiseen pitkäjänteisemmäksi. Suurten poliittisen päätösten tulisi perustua kokeiluihin, tutkimukseen sekä huolelliseen harkintaan, eikä nopeaan päätöksentekoon. Tämä on tärkeä huomio, sillä politiikassa toiminnan aikatauluttaminen ja kiireelliseksi julistaminen on keskeinen poliittisen vallankäytön muoto, jolla kavennetaan vastustajien toiminnan vapautta.

Greenerin kirjan esitys keskittyy empiirisesti Englantiin ja Yhdysvaltoihin, eikä siinä maalattu kuva sovellu sellaiseenaan esimerkiksi Pohjoismaihin, joihin Greener pari kertaa viittaa hyvien ratkaisujen tekijöinä. Kirjassa on kuitenkin

monia seikkoja, jotka soveltuvat myös muihin maihin. Näistä käy esimerkiksi se Suomessakin noudatettu politiikkalinja, jossa verotusta pyritään laskemaan, sosiaalipolitiikkaa kiristämään ja jossa väitetään että sosiaalipolitiikkaan ei ole varaa, vaikka kansantalous kasvaa.

Kritiikkinä Greenerin kirjaan voi sanoa, että vaikka kirjan otsikossa vuoden 2008 finanssikriisi on kirjoitettu isolla, niin finanssikriisin suoria seurauksia on kirjassa käsitelty varsin vähän. Finanssikriisi näytetään lähinnä tapahtumana, joka on vahvistanut sitä ennen vallinnutta politiikkaa. Se, että finanssikriisi ei johtanut merkittäviin politiikkamuutoksiin kapitalismin ja pääoman sääntelyssä osoittaa, miten vahva Greenerin kirjassa kuvattu vallitseva politiikkamalli tai hegemoninen projekti on. Teos ei perustu systemaattiseen tutkimukseen, vaan se on lähinnä argumentoiva essee, joka kyllä perustuu paikoitellen empiirisiin todisteisiin. Kirjan parannusehdotukset ovat varsin idealistisia, sillä niitä ei perustella viittauksilla olemassa oleviin kehitystendensseihin, vaan ne esitetään ikään puhtaalta pöydältä. Todennäköisesti poliittiset aloitteet, jotka voidaan ainakin osittain perustella jo olemassa olevilla kehitystendensseillä ja toimijoilla, ovat tehokkaampia kuin pelkkiin arvoihin ja hyviin pyrkimyksiin perustuvat ideat.

Kirja on tervetullut systemaattinen poliittisen talouden näkökulmasta tehty esitys sosiaalipolitiikasta ja sen suhteista talouteen ja ansiotyöhön. Se käsittelee Englantia ja Yhdysvaltoja, mutta siinä esitetyt analyysit ja argumentit ovat monessa kohdin valaisevia muissakin maissa.